

Motion till riksdagen 2020/21:2729

av **Amanda Palmstierna m.fl. (MP)**

Cirkulär ekonomi

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett mål för konsumtionsbaserade utsläpp och om att följa upp det med åtgärder och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra regelverk för att underlätta för en ökad delningsekonomi och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett förbud mot att förstöra osålda produkter som det inte är något fel på och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ska sluta överenskommelser med regioner och kommuner för att öka strategisk upphandling av cirkulära tjänster och produkter och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram mål och åtgärder för återanvändning av textil, byggmaterial respektive elektronik och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram mål och lagstiftning för återvinning av innovationskritiska metaller och mineral och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka forskning om cirkulär ekonomi och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åstadkomma ett gynnsamt och långsiktigt innovationsklimat för cirkulära tjänster och produkter fram till kommersialisering och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en ”hubb” för innovation inom finansieringsmodeller och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra innovations- och utvecklingsklimatet för mikroföretag vad gäller cirkulär ekonomi och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mikroföretag ska representeras i Delegationen för cirkulär ekonomi och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka valideringen av utländsk utbildning och kompetens inom cirkulär ekonomi och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kompetens inom strategisk upphandling samt att stärka yrkesutbildningen vad gäller cirkulär ekonomi och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram färdplaner för att utveckla näringsverksamhet och arbetstillfällen för en cirkulär ekonomi över hela landet och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det mer konkurrenskraftigt med återvunnet material relativt nya naturresurser och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kategorisera verksamheter som ägnar sig åt återanvändning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att en vara enbart momsas en gång och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förändrad beskattning av privatpersoner som hyr ut lösöre, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hyberavdrag och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att noga följa lagtillämpningen i fråga om när avfall upphör att vara avfall samt att standardiserad provtagning av prioriterade material bör tas fram och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka tillsynen inom avfallsområdet och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka konsumentskyddet i delningsekonomin och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva på för en hög ambition i fråga om hållbarhet i EU:s nya produktpolicyramverk och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska gå före med att kräva att producenter anger produkters förväntade livslängd och att reklamationsrätten kopplas till livslängden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva på för en hög ambition i fråga om hållbarhet vad gäller EU:s digitala produktpass och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge myndigheter i uppdrag att öka återanvändningen av större resursflöden och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram nationella mål och nyckeltal för större resursflöden och tillkännager detta för regeringen.

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en lag om offentlig avyttring och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva på för en hög ambition när det gäller EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten bör sluta en överenskommelse med Svenska institutet för standarder om att ta fram standarder som stöder inriktningen i Sveriges strategi för cirkulär ekonomi, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det mer gynnsamt för civilsamhälle och mikroföretag att delta vid standardisering och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara pådrivande i EU om att unionen ska ta täten för att riva handelshinder som motverkar en giftfri cirkulär ekonomi, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Vi står i tre kriser. En global pandemi, en klimatkris och en artkris. Hälften av klimatutsläppen och mer än nittio procent världens vattenbrist och förlust av biologisk mångfald beror på resursslöseri. Som nation förbrukar vi resurser över hela planeten och lever i nuläget som om vi hade fyra jordklot. Det är dags att vi vänder trenden. Vi har ingen planet B.

Samhället efter pandemin kommer inte att se ut som det gjorde före krisen. Det ökade distansarbetet har gett nya normer och vanor och stärkt mångas känsla för naturen. Krisen har också blottat sårbarheter i globala leveranskedjor och det finns exempel på att företag kompletterar dem med regionala sådana. Det finns en potential i att skapa gemensamma marknader för återvunna resurser med samarbeten mellan olika sektorer.

I återuppbyggnaden efter corona behöver vi ställa om från en linjär slit- och slängekonomi till en cirkulär ekonomi inom planetens gränser. Det ska inte ligga i individens knä att lösa planetens framtid. Det behövs en stark politik. Vi behöver styra om lagstiftning, pengaflöden och kedjan från forskning till kommersialisering av tjänster och produkter. Arbetstagarnas och konsumenternas intressen i den cirkulära ekonomin behöver stärkas.

Sverige har goda förutsättningar att ställa om. Det finns många företag som ligger i framkant, och vi är högt rankade internationellt vad gäller innovation. Sverige har också en lång tradition av samverkan mellan forskning, näringsliv, civilsamhälle och stat. Det är en nyckel till framgång och något vi måste värna och utveckla. Att ligga i framkant i den cirkulära ekonomin stärker svenska företags konkurrenskraft och ger jobb och sysselsättning.

Med Miljöpartiet i regering har steg tagits i rätt riktning. Till exempel har regeringen inrättat en delegation för cirkulär ekonomi och nyligen klubbat Sveriges första strategi för cirkulär ekonomi. En grön skatteväxling har inletts som gör det dyrare med miljöförstöring. Det pågår sedan många år forskning och innovationer och avfallslagstiftningen

moderniseras nu för även fokusera på avfallsförebyggande åtgärder. Många steg har tagits, men flera kliv återstår.

Produktion och konsumtion inom planetens gränser

De senaste årtiondena har Sverige minskat klimatutsläppen på hemmaplan. Samtidigt har utsläppen från svensk konsumtion ökat. En allt större andel av utsläppen från vår konsumtion görs i utlandet och är nu betydligt större än utsläppen i Sverige. Forskningsprogrammet Prince visade att cirka två tredjedelar av växthusgasutsläppen till följd av svensk konsumtion inträffade i andra länder. Sveriges ekologiska fotavtryck måste snabbt komma ner till en globalt hållbar nivå. Det behövs nationella mål om att minska utsläppen från vår konsumtion. Regeringen bereder för närvarande ett uppdrag till Miljömålsberedningen om att ta fram mål för konsumtionsbaserade utsläpp.

Den lägsta miljöpåverkan från en tjänst eller produkt är från den som inte används alls. Det är viktigt att arbeta för ett effektiviserat användande. Delningsekonomin behöver växa och återanvändningen öka. Digitalisering är ett viktigt verktyg om det används på ett hållbart sätt, och har tagit fart med förändrade normer i och med coronapandemin. Användningen av fastighetsbeståndet kan effektiviseras. Lokaldelning kan främjas genom en översyn av lagar och regler. En privat bil står still 90 procent av tiden. Ett högre inslag av delning av bilar, till exempel genom bilpooler kan öka användningen av bilparken. I utredningen Från värdekedja till värdecykel ges förslag på hur bilpooler kan främjas.

Det förekommer att företag förstör och slänger helt fungerande produkter, till exempel kläder eller möbler. Det är ett resursslöseri som inte är rimligt. Företaget bör istället sälja varorna billigare, skänka bort dem eller återanvända dem. Det finns länder som har lagstiftat mot att slänga mat som inte är dålig. EU-kommissionen kommer att överväga ett förbud mot att förstöra osålda produkter som det inte är något fel på. Här bör Sverige gå före och inrätta en ”lex mot resursslöseri”. Motsvarande behövs för statliga myndigheter vilket beskrivs under en annan rubrik.

Varje år handlar offentlig sektor, varor och tjänster för cirka 700 miljarder kronor. Såväl forskare som företag lyfter fram att offentlig upphandling är ett viktigt verktyg för att driva fram en marknad för cirkulär ekonomi. Genom funktionsupphandling finns goda möjligheter att driva resurseffektiv innovation och skala upp nya cirkulära lösningar. Regeringen har gett Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att öka kännedomen om hur offentlig upphandling kan användas som ett viktigt verktyg för att bidra till en cirkulär ekonomi. Uppdraget omfattar till exempel att utveckla hållbarhetskrav och metoder för leverantörsdialog och främjande av innovationer. Nästa steg är att staten arbetar strategiskt tillsammans med regioner och kommuner genom att göra överenskommelser om cirkulär ekonomi i upphandlingen. Kommuner, regioner och staten behöver välja ut ett antal områden för att driva på utveckling av tjänster och teknik.

Prioriterade materialströmmar

EU-kommissionen har antagit en handlingsplan för cirkulär ekonomi och prioriterat materialströmmar som har stor belastning på planeten och hög potential att cirkuleras. Sveriges strategi för cirkulär ekonomi tar till stora delar utgångspunkt i samma strömmar. De nationellt prioriterade materialströmmarna är plast, textil, förnybara och bio-

baserade råvaror, livsmedel, bygg och fastighetssektorn inklusive bygg och rivningsavfall samt innovationskritiska metaller och mineral.

Tydliga mätbara mål är viktiga för att ge en riktning och långsiktiga spelregler för såväl näringsliv som offentlig sektor i arbetet med cirkulär ekonomi. Först då kan omställningen sätta fart på allvar. Många företag och organisationer efterfrågar målsättningar för cirkulär ekonomi. Det finns mål för plast och förpackningar och minskat matsvinn. Mål för avfallshantering av textil utreds och mål för fosfor är på gång. Enligt avfallsförordningen ska olika kategorier av byggavfall samlas in separat och ett nytt mål är på gång för ökad resurshållning i byggsektorn. Det finns även mål för ökad återvinning av kommunalt avfall, återvinning av elektronik samt ökad återanvändning av förpackningar. Nya etappmål är på gång för giftfri vardag.

Det finns ett antal luckor vad gäller målsättningar för de prioriterade materialströmmarna. Mål för återanvändning finns enbart för förpackningar, och vad gäller metaller och mineraler är det skralt. Det saknas mål för innovationskritiska metaller och mineral men finns för återvinning av elektronik. I Sveriges mineralstrategi föreslås en kartläggning av återvinningspotentialen för olika metall- och mineraltillgångar i Sverige. Det är också brist på mål om att effektivisera användandet, vilket ju är det första steget i avfallstrappan. Miljöpartiet anser att mål och lagstiftning bör tas fram för återvinning av innovationskritiska metaller och mineral. Därtill bör målsättningar tas fram för återanvändning av textil, byggmaterial respektive elektronik.

Forskning, innovation och uppskalning

Det finns sedan många år föregångare bland företag och organisationer som har börjat ställa om och utveckla cirkulära flöden och affärsmodeller. Drivande faktorer är dels värderingsburna affärsmodeller, dels att minska kostnader och risker genom resurseffektivitet. Sett över den samlade mängden företag och organisationer finns det dock många aktörer som inte är på banan. Den stora utmaningen är att gå från föregångare till en uppskalning som omfattar hela näringslivet. Här behöver staten både dela risken med företag och driva på marknaden genom att ställa krav i offentlig upphandling.

Forskning är en förutsättning för att kunna ställa om till en cirkulär ekonomi. Det behövs nya tekniker vad gäller produktion och material men även till exempel vad gäller tjänster, digitala plattformar och beteenden. I Sverige finns forskning om cirkulär ekonomi vid flera olika universitet, högskolor och institut och i den privata sektorn. I kommande satsningar på forskning är det avgörande att cirkulär ekonomi finns med som ett framträdande forskningsfält med syfte att minska belastningen på planetens gränser.

Det är även nödvändigt med gynnsamma förutsättningar för innovation, pilotprojekt och testbäddar, där staten går in och tar en del av risken. Det finns medel för innovations- och utvecklingsprojekt dels inom ramen för EU och dels i Sverige. I budgeten för 2021 föreslås det att Industriklivet breddas så att det även kan gå till cirkulära projekt såsom raffinaderier, batteriproduktion eller återvinningsanläggningar. Detta är en god start men investeringsstödet behöver på sikt breddas ytterligare till fler typer av projekt inom cirkulär ekonomi.

För att nå en cirkulär ekonomi krävs omfattande investeringar i ny teknik som inte är kommersialiserad. Finansiärer är benägna att prioritera kända vedertagna projekt framför okända sådana. För att överbrygga gapet mellan pilotprojekt och kommersialiserad produkt som brukar kallas ”dödens dal” föreslår regeringen gröna krediter som ska bidra

till miljö kvalitetsmålen och klimatramverket. Det finns en koppling till cirkulär ekonomi genom generationsmålet som anger att *”Kretsloppen är resurseffektiva och så långt som möjligt fria från farliga ämnen”*.

För cirkulär ekonomi är det även en utmaning i att måttal och nivåer på traditionella finansiella mått inte är applicerbara på cirkulära affärsmodeller. Det beror på att kassaflödesmönstret ser annorlunda ut. Ingenjör- och vetenskapsakademien föreslår att det inrättas en ”hubb” för innovation inom finansieringsmodeller där nya standards och mått tas fram så att cirkulära projekts lönsamhetspotential kan bedömas. Ett sådant innovationsarbete skulle till exempel kunna utgå från obligationsmarknadens Green Bond Principles.

Mikroföretag i den cirkulära ekonomin

Den snabbaste innovativa utvecklingen sker ofta hos de minsta företagen. Dels genom startup-bolag, men även i form av vanliga företag som utvecklar nya affärsmodeller, tjänster och produkter. Små företag kan vara snabba i vändningen men har samtidigt svårt att avsätta resurser för att driva stora förändringar på egen hand. Coronapandemin har varit en utmaning för många företag, inte minst de mindre och begreppet ”digitalisera eller dö” myntades. Ett ökat stöd i form av medel för digitalisering och tillgång till kompetensutveckling behövs för de minsta företagen.

Klimatklivet som även små företag kan söka från omfattar enbart fysiska åtgärder och Industriklivet riktar sig till större företag. Almi har en GreenTech-fond med särskilt fokus på att göra klimatsmarta investeringar som minskar klimatutsläppen. Fonden bör utökas för att även fokusera på resurseffektivitet och cirkulär ekonomi. Därtill behövs utvecklingsmedel för bolag som förvisso inte är startups men som utvecklar cirkulära affärsmodeller.

Trots att de minsta företagen har en stark innovationskraft är de sällan representerade i olika samverkansgrupper. Till exempel saknas mikroföretagens perspektiv i delegationen för cirkulär ekonomi. Detta göra att viktiga erfarenheter och aspekter av hur en cirkulär ekonomi kan drivas fram går om intet.

En rättvis omställning

När ekonomin ställs om från en linjär till en cirkulär ekonomi påverkas jobb och sysselsättning. World Economic Forum pekar på möjligheter till en ökad sysselsättning. Den andra sidan av myntet är rimligen att det också finns arbetstillfällen som försvinner. Det är därför viktigt att det finns långsiktiga spelregler så att företag kan ställa om i god tid. Miljöpartiet anser att det är viktigt med social trygghet och generösa generella trygghetssystem som går direkt till människor. Det är en förutsättning för ett samhälle som håller ihop och för en god folkhälsa. Det har också visat sig vara en av anledningarna till att Sverige är en stark nation vad gäller innovation och entreprenörskap.

Sverige har en lång tradition av samverkan mellan stat, organisationer och näringsliv. Den måste värnas och utvecklas. Regeringen samlar myndigheter, fackförbund, arbetsgivarorganisationer, akademi, stora traditionella industriföretag, små företag inom handel och företag inom techsektorn i ett samverkansprogram om kompetensförsörjning och livslångt lärande. Syftet är att samla in perspektiv om vad som behöver göras för att möta utmaningarna vad gäller kompetensförsörjning och livslångt lärande.

Miljöpartiet anser att det också behövs en strukturerad dialog för att göra prognoser och ringa in var geografiskt arbetstillfällen försvinner. Regeringen bör ta initiativ till ett samarbete med branscherna där de tar fram färdplaner för kompetensutveckling i det cirkulära samhället, som Fossilfritt Sverige fast för jobben och att färdplanerna underbyggs med statistik och prognoser. Genom ett samlat angreppssätt kan färdplanerna användas för att synliggöra vilka beslut som behöver tas för att utveckla näringsverksamhet för en cirkulär ekonomi över hela landet.

Cirkulär ekonomi ställer krav på ny kompetens och nya arbetsuppgifter, vilket ställer krav på livslångt lärande. Det är centralt att skapa en omställningstrygghet. Arbetstagare behöver förbättrade förutsättningar för att ställa om eller vidareutbilda sig inom den cirkulära ekonomin. Det är viktigt att det kontinuerligt finns goda möjligheter för människor att skaffa sig ny kompetens under hela yrkeslivet. Den offentliga utredningen ”Från värdekedja till värdecykel – Så får Sverige en mer cirkulär ekonomi” har ringat in behov av kompetens inom strategisk upphandling, liksom att det är viktigt att de som har utländsk hantverkskompetens kan få denna validerad.

Yrkesutbildningen behöver stärkas. Efterhand som behov identifieras behöver nya utbildningar tas fram för att möta dem och underlätta omställningen. Det kan handla om kunskaper som krävs för att traditionell tillverkningsindustri ska kunna erbjuda underhåll och service som en del av sina produkter i ökad utsträckning, eller för att ska kunna verifiera kvaliteten i återanvända eller återvunna insatsvaror. Det kan också handla om kunskaper om system för insamling och verifiering av varor som ska återanvändas.

Sluta skattediskriminera den cirkulära ekonomin

Dagens skattesystem leder inte i en cirkulär riktning. Nya naturresurser är många gånger billigare än återvunnet material. Här behöver spelfältet jämnas ut så att återvunnet material blir mer konkurrenskraftigt. Dessutom är skatten på arbete är hög relativt skatten på naturresurser. Den linjära ekonomin är historiskt uppbyggd kring utvinning och förädling av billiga naturresurser. Den cirkulära ekonomin är däremot ofta arbetsintensiv med fokus på tjänster eller en arbetskrävande hantering av återbrukat material och reparationer. För att gynna en cirkulär ekonomi behöver skatten på utvinning av naturresurser höjas och ta med kostnaden för förstörelse av ekosystem, och definitivt inte subventioneras. Skatten på arbete behöver sänkas. För att nå en bra fördelningspolitik bör då fokus ligga på de som har lägst inkomster. Regeringen har successivt rullat ut en grön skatteväxling med höjda skatter på miljöförstöring och sänkt skatt för de inkomsttagare som har det sämst ställt – en grön skatteåterbäring. Denna behöver fortsätta.

En vara beskattas med mervärdesskatt varje gång den säljs. Det medför att en produkt som säljs och återanvänds momsas flera gånger. Det är en orimlighet som behöver ses över. Momsen på begagnade varor behöver tas bort. Vad gäller kemikalieskatten på elektronik var det lagstiftarens avsikt att begagnad elektronik inte skulle beskattas, men på grund av krånglig administration sker det ändå. Ett sätt att lösa detta skulle kunna vara att en SNI-kod tas fram för verksamheter som ägnar sig åt återanvändning. I nuläget finns återvinning med i SNI-systemet medan återanvändning saknas helt. Med SNI-koder för återanvändningsverksamheter kan de klassificeras och mätas och ges en gynnsammare beskattning. Det kan gå emot EU:s regler för statsstöd, men i nuläget pågår en översyn av dem och Sverige är pådrivande för att statsstödsreglerna ska vara i linje med och inte motverka Parisavtalet.

Det ska vara lätt att dela och billigt att laga. Att äga saker tillsammans bör underlättas. Det bör därför vara skattefritt för privatpersoner att hyra ut lösöre som bil, kläder, verktyg eller möbler för upp till 40 000 kronor per år. Utredningen om cirkulär ekonomi föreslog ett Hyber-avdrag (hyra-begagnat reparation). Förslaget går ut på att hushållen, likt vid rot- och rutavdragen, får en skattereduktion när de reparerar eller hyr konsumentprodukter eller köper tjänster för att sälja vidare begagnade produkter. Skattereduktionen föreslås uppgå till 50 procent av tjänsternas arbetskostnad.

Rotarbeten måste utföras på plats. Det exkluderar renovering av fönster och andra hantverksdetaljer i äldre hus, som ofta transporteras till en verkstad där arbetet kan utföras med god arbetsmiljö och kvalitet. Det är idag vanligt att fönster byts ut och slängs med energieffektivisering som argument. Äldre fönster i kärnvirke kan dock energieffektiviseras genom att man sätter in en extra glasruta. Hyber-avdraget bör utöver konsumentprodukter även inkludera byggnadsdetaljer som underhålls och som inte omfattas av rotavdraget.

Uppdatera lagar till en giftfri cirkulär ekonomi

Det finns lagar och regler som står i vägen för omställningen till en cirkulär ekonomi. Det är inte konstigt då samhället länge har anpassats för att stödja en linjär ekonomi. Att ställa om till en cirkulär ekonomi medför ett nytt sätt att tänka och organisera samhället. Vi måste börja betrakta avfall som en resurs. En grundläggande förutsättning är dock att den cirkulära ekonomin måste vara giftfri. Lagar och regler kan förändras så länge det också garanteras att farliga ämnen inte cirkuleras utan istället fasas ut ur kretsloppet.

Det behövs tydlig vägledning för när avfall kan övergå till att vara giftfria resurser som kan användas i den cirkulära ekonomin. Det har nyligen tydliggjorts när avfall upphör att vara avfall i och med genomförandet av EU-direktiv på avfallsområdet i svensk lag. Det är angeläget att tillämpningen av denna lag följs noga, då tidigare erfarenheter visat att det är svårt att tillämpa dylika bestämmelser i praktiken. Det är angeläget att det finns standardiserade metoder för provtagning och bedömning av olika material. Det är också viktigt att stärka tillsynen inom avfallsområdet och att arbeta med digitalisering och spårbarhet. Miljöpartiet anser att Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen bör ges i uppdrag att noga följa tillämpningen av när avfall upphör att vara avfall samt föreslå standardiserad provtagning för material inom de prioriterade strömmar som anges i Sveriges strategi för cirkulär ekonomi. EU-kommissionen kommer att arbeta med biprodukter och end-of-waste-kriterier och det är viktigt att Sverige tar en pådrivande roll i det vad gäller en giftfri och cirkulär ekonomi.

Stärk konsumentskyddet

Konsumenters lagskydd och intressen är dåligt tillgodosedda i den cirkulära ekonomin. Vad gäller att hyra istället för att äga och vad gäller att köpa begagnat ligger ett stort ansvar på den enskilda individen att kontrollera avtalet och varan. Det finns till exempel frågetecken kring ansvar vid försäkringsärenden. Plattformar kan erbjuda olika former av skydd, men det behövs regelverk kring vem som ska vara ansvarig när en tjänst inte uppfyller vad som utlovats eller om produkter går sönder. Det är viktigt att uppdatera lagstiftningen så att den hänger med delningsekonomin och den cirkulära ekonomin.

Det är rimligt att det ställs krav på ett lika högt konsumentskydd när det gäller varor och tjänster inom delningsekonomin som inom övrig ekonomi.

Designen av en produkt avgör upp till åttio procent av produktens miljöpåverkan. EU-kommissionen ska föreslå ett produktpolicyramverk och då överväga hållbarhetsprinciper såsom att förbättra produkters livslängd, reparerbarhet, uppgradering och att de är giftfria och energieffektiva. Det är viktigt att Sverige är pådrivande för en hög hållbarhetsambition i produktpolicyramverket. Miljöpartiet vill till exempel att producenterna anger produkters förväntade livslängd och att produkter ska gå att reparera. Prylar ska tillverkas för att hålla helt enkelt. Vi vill också att den förväntade livslängden kopplas till reklamationsrätten och att den omvända bevisbördan i reklamationsrätten förlängs.

EU-kommissionen föreslår att digitala produktpass ska tas fram och att de till exempel kan ge information om en produkts ursprung, sammansättning, möjligheter till reparation, demontering och återvinning. Miljöpartiet anser att syftet med produktpasset ska vara klimatneutralitet, resurseffektivitet och giftfrihet. Därtill är produktpasset ett viktigt verktyg för att utesluta dåliga produktionsmetoder såsom att produkter är avskogningsfria vad gäller regnskog och annan biologiskt värdefull skog.

Staten som föregångare

Staten och det offentliga bör agera föregångare när det gäller resurseffektivitet och cirkulär ekonomi. Om man ser till större flöden rör det sig till exempel om möbler och it-utrustning. Offentliga möbler avyttras sällan för att de är trasiga, det vanligaste skälet är snarare att möbelparken byts ut vid omorganisationer och flyttar. Det finns en lag för offentlig upphandling, men motsvarande saknas i den andra änden. Det behövs en lag om offentlig avyttring som omfattar såväl stat som kommuner och regioner. Syftet med lagen bör vara att främja såväl ekonomisk effektivitet som resurseffektivitet. För att komma tillrätta med resursslöseri behöver det offentliga fokusera även på restvärden och möjligheter att avyttra inventarier istället för att skicka dem till återvinningscentralen. Statliga myndigheter bör återanvända möbler, it-utrustning och andra större resursflöden och samverka regionalt eller nationellt så att "resurspoolen" blir tillräckligt stor. Nationella mål och nyckeltal för återanvändning och användningsgrad bör tas fram för större resursflöden, till exempel andel begagnade av total andel levererade.

Internationellt

EU-kommissionen har presenterat en handlingsplan för cirkulär ekonomi med fokus på ett hållbart produktpolicyramverk, prioriterade värdekedjor, en förbättrad avfallshantering och en rättvis cirkulär omställning. Syftet med handlingsplanen är att nå en ekonomi som ger tillbaka till planeten mer än den tar och att nå en konsumtion inom de planetära gränserna. Handlingsplanen kommer att följas av en rad olika lagstiftningsinitiativ. Det är viktigt att Sverige är en stark och pådrivande röst för att genomföra handlingsplanen med sikte på minskade klimatutsläpp och en giftfri resurseffektiv och socialt rättvis cirkulär ekonomi.

Standarder är ett viktigt verktyg för att skala upp cirkulär ekonomi. De representerar globalt erkänd best practice och tas fram i samarbete mellan industri, akademi, offentlig sektor och frivilligorganisationer. Den europeiska standardiseringsorganisationen har i uppdrag att ta fram standarder som stödjer efterlevnaden av cirkulära lagar. Sverige är

framstående på området genom det välrenommerade Svenska Institutet för standarder. En fördel med standardisering är att föregångare kan driva på den cirkulära utvecklingen samtidigt som regelkrångel minskas. Standarder fungerar som ett stöd för verksamheter att arbeta systematiskt och finns till exempel för plast, ekodesign och verksamhetsutveckling. Staten bör göra en överenskommelse med SIS om att ta fram standarder som stödjer den inriktning som anges i Sveriges strategi för cirkulär ekonomi. Ett annat förbättringsområde är att frivilligorganisationer och mikroföretag har svårt att delta i standardiseringsarbetet. Det finns ett visst stöd men det har potential att utvecklas.

Sverige är ett litet och handelsberoende land. Många svenska företag agerar på en global marknad. Det är mycket viktigt att handelspolitik tar hänsyn till miljön. Då behövs en stark miljöpolitik med styrmedel som gör att miljökostnaderna finns med i produktionens pris. Det är även viktigt att säkerställa att handelshinder för en övergång till en giftfri cirkulär ekonomi tas bort. Sverige bör inta en pådrivande roll i EU för att riva handelshinder som motverkar en giftfri resurseffektiv cirkulär ekonomi.

Amanda Palmstierna (MP)

Janine Alm Ericson (MP)

Emma Berginger (MP)

Maria Gardfjell (MP)

Rebecka Le Moine (MP)

Lorentz Tovatt (MP)

Annika Hirvonen Falk (MP)

Elisabeth Falkhaven (MP)

Emma Hult (MP)

Karolina Skog (MP)